लेन च। हस्ताश्वितिष्यचन्द्रेषु ब्रह्मेन्द्रविष्णुवारुणे। वायव्येन्द्राग्निभे चैव रोहिण्यामुत्तरासु च। वारे जीवज्ञशुक्रे च सोमे दिनकरे तथा। युग्मे युवतिगोभीने शस्तं स्याद्बीजवापनम्'। राजमार्त्तण्डे "प्राजेशश्रवणोत्तरादितिमघामार्त्तण्डतिष्याश्विनीपौष्णानुष्णमरीचयः शतभिषास्वातिर्विशाखा तथा। जीवार्केन्दुसितेन्दुनन्दनदिने वारे स्थिरस्योदये शस्यानां वपने भवन्ति लवने शस्ते तिथौ रोपणे'। देवलः 'गुरुसोमसूर्य्यशुक्राःक्षेम्याः सम्पत्कराः शुभाः। बुधार्किभूमिपुत्त्राश्च न भवन्ति फलप्रदाः। हन्ति मेषः पशून् सर्व्वान् स्वभावेनाथ वृश्चिकः। कर्कटे न भवेत् सौख्यं तुलायां न प्ररोहति। केशरी शस्यघाती स्यात् पार्थिवोपद्रवं धनुः। मकरे चैव कुम्भे च भयमेव विनिर्द्दिशेत्। गोस्त्रीमन्मथमीनेषु शस्यं सम्पद्यते महत्। प्रशस्ते चन्द्रतारे च शुचिः शुक्लेन वाससा। स्नात्वा गन्धैश्च पुष्पैश्च पूजयित्वा विधानतः। पृथ्वीञ्च ग्रहसंयुक्तां पूजयित्वा प्रजापतिम्। अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य दीयते भूरिदक्षिणा। कृष्णौ वृषौ नियोक्तव्यौ नवनीतैर्घृतेन वा। मुखपार्श्वं तयोर्लिप्यात् फालाग्रं कनकैः स्पृशेत्। उत्तराभिमुखोभूत्वा क्षीरेणार्घ्यं प्रदापयेत्। ततः शुभकरः श्रीमान् कृषिकर्म्म समाचरेत्। वर्जयेद्भग्नशृङ्गञ्च क्षुरभग्नञ्च वर्जयेत्। विकलं छिन्नलाङ्गूलं कपिलं वृषभं तथा। हलप्रवाहणं कार्य्यं नीरुग्भिः कृषिकर्म्मकैः। हलादिभिर्दृढैः क्षेमं कुदृढैर्न शुभं वदेत्। वृषभायदि मुह्यन्ति तस्य विघ्नप्रदा भवेत्"। कृषिरिति शेषः। "तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन निर्व्विघ्नं कारयेत् सदा। एका जयकरी रेखा तृतीया चार्थदायिका। पञ्चमी या भवेद्रेखा बहुशस्यफला हि सा। अतऊर्द्ध्वं न कर्त्तव्यं महादोषस्ततोभवेत्। संपूज्याग्निं द्विजं देवं कुर्य्याद्धलप्रवर्त्तनम्। हेमनिघृष्टं फालाग्रं छिन्नरेखां न कारयेत्। स्मर्त्तव्या वसवश्चेन्द्रः पृथुरामः सचन्द्रमाः। पराशरोबलभद्रः सर्वविघ्नप्रशान्तये। हले प्रवाह्यमाणे तु कूर्म्म उत्पद्यते यदि। गृहिणी म्रियते तस्य ततोऽग्नेश्च भयं भवेत्। लाङ्गलं भिद्यते चापि प्रभुस्तत्र विनश्यति। ईशाभङ्गोयदा कर्त्तुः संशयोजीवितस्य च। सुतनाशोयुगाभङ्गे समीने म्रियते सुतः"। समीने योक्त्रबन्धनकाष्ठद्वये। "योक्त्राच्छेदे तु व्यासङ्गः शस्यहानिश्च जायते। हले प्रवाह्यमाणे तु गौरेकः प्रपतेद्यदि। प्रपतेन्मुक्तमात्रस्तु बन्धनं स प्रपद्यते। ज्वरातिसाररोगेण कृषिभङ्गं विनिर्दिशेत्। प्रवाहमुक्तमात्रस्तु ततोगौः प्रपतेत् यदि। वत्सानीढेन नर्द्देत्तु तदा शस्यं चतुर्गुणम्। हेमवारिविलिप्तस्य बीजस्योन्नयतः शुचिः। इन्द्रं चित्ते निधायाथ स्वयं मुष्टित्रयं वपेत्। कृत्वाचान्योन्यप्रोत्साहं कर्षकोहृष्टमानसः। प्राङ्मुखः कलसं गृह्य इमं मन्त्रमुदीरयेत्। त्वं वै वसुन्धरे सीते! बहुपुष्पफलप्रदे!। नमस्ते मे शुभं नित्यं कृषिं मेधांशुभे! कुरु। रोहन्तु सर्वशस्यानि काले देवः प्रवर्षतु। कर्षकास्तु भवन्त्यग्र्या धान्येन च धनेन च स्वाहा"। कृत्यरत्नाकरे ब्रह्मपुराणम् "चैत्रे च कृष्णपञ्चम्यां काश्मीरा च रजस्वला। नित्यं भवति तस्मात्तां कृत्वा शैलमयीं स्त्रियम्। अभ्यङ्गवस्त्रनैवेद्यैः पूजयेच्च दिनत्रयम्। पुष्पाकङ्कारधूपैश्च गोरसं वर्जयन्ति च"। काश्मीरा पृथ्वी। "अष्टम्याञ्च ततः स्नाप्य ताभिरेव गृहे गृहे। सुस्नाताभिः प्रहृष्टाभिर्जीवपत्नीभिरेव च। अनन्तरं द्विजैः स्नाप्य सर्वौषधियुतैर्जलैः। गन्धैर्बीजैस्तथा रत्नैः फलैः सिद्धार्थकैस्तथा। स्नापयित्वा च तां देवीं गन्धैर्माल्यैश्च पूजयेत्। तन्निवेदितशिष्टन्तु प्राशितव्यं गृहे गृहे। अतःपरं स्नाता गर्भं गृह्णाति ऋतुमेदिनी"। तथा "ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च काश्यपः सुरभी गृहे। इन्द्रः प्रचेताः पर्जन्यः शेषचन्द्रार्कवह्नयः। बलदेवो हलं भूमिर्वृषभो रामलक्ष्मणौ। रक्षोघ्नौ जानकी सीता युगं गगनमेव च" सीता लाङ्गलपद्धतिः। युगं युगकाष्ठम्। "एते द्वाविंशतिः प्रोक्ता प्रजानां पतयः शुभाः। गोमङ्गले तु संपूज्याः कृष्यारम्भे महोत्सवे। अर्घ्यैः पुष्पैश्च धूपैश्च माल्यै रत्नैः पृथक्पृथक्। हलेन वाहयेद्भूमिं स्वयं स्नातः स्वलङ्कृतः"। तथा। "उप्त्वा बीजन्तु तत्रैव भोक्तव्यं बान्धवैः सह"। बीजवपनं प्राजापत्यतीर्थेन यथाह हारीतः "कनिष्ठायाः पश्चात् प्राजापत्यमावपनं होमतर्पणे प्राजापत्येन कुर्य्यात्" इति। होमतर्पणे लाजहोमसनकादितर्पणे। राजमार्त्तण्डे पराशरः "नित्यं दशहले लक्ष्मीर्नित्यं पञ्चहले धनम्। नित्यञ्च त्रिहले भक्तं नित्यमेकहले ऋणम्"। "वैशाखे वपनं श्रेष्ठं मध्यमं रोहिणीरवौ। अतःपरमिन्नधमं न जातु श्रावणे शुभम्"। ज्योतिषे "पूर्वभाद्रपदा मूलं रोहिण्युत्तरफल्गुनी। विशाखा शतभिषा वा घा